

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
THE GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF ETHICAL LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF
KHONKHAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

¹สมฤทัย วงศ์สุข, ²อำนาจ ชนะวงศ์ และ ³จิราพร วิชระโภชน
¹Somrutai Wongsuk, ²Amnaj ChanaWongse and ³Jiraporn Wicharapote

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย
College Of Asian Scholars, Thailand

¹Somrutaiपालसु6@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวม 302 คน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_modified = 0.1300 เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านซื่อสัตย์และด้านความ

¹ นักศึกษา, สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยาการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ไว้วางใจตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 15 แนวทาง ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 3 แนวทาง 2) ความซื่อสัตย์ 3 แนวทาง 3) ความไว้วางใจ 3 แนวทาง 4) ความยุติธรรม 3 แนวทาง 5) ด้านความเคารพ 3 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; แนวทางการพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา, ประถมศึกษา

Abstract

This research Its purpose was to 1) Study the current condition desired conditions and essential needs of ethical leadership of educational institution administrators. 2) Study the guidelines for the development of creative leadership of the school administrators. It was a mixed methods research, divided into 2 phases. Phase 1 : Study the current condition Desirable conditions and essential needs. The sample group included educational institution administrators and teachers, a total of 302 people. Phase 2 Study The guidelines for the development of ethical leadership of school administrators. Seven experts were interviewed by purposive selection. The research results found that 1. Current condition of ethical leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at a moderate level. Desired conditions of ethical leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at the high level and essential needs have an index of $PNI_{modified} = 0.1300$ When considering each aspect in order of needs and necessities from greatest to least, they are responsibility it has the highest need index value. Second in justice. Respectability. Honesty and Trust. 2. The guidelines for the development of ethical leadership of school administrators. There are 15 approaches in total : Responsibility have 3 approaches. Honesty have 3 approaches. Trust have 3 approaches. Justice have 3 approaches and Respectability have 3 approaches. Evaluation results the guidelines for the development of ethical leadership. It was appropriate at the high level. The possibility is at the highest level.

Keywords: Ethical Leadership; Development Guidelines; School Administrators, Primary Educational

บทนำ

การพัฒนาประเทศนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการศึกษา ซึ่งหลักของการพัฒนาการศึกษาประการหนึ่ง คือ คนทุกช่วงวัยมีความรักสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทุกคนทุกช่วงวัยมีจิตสำนึกรักภักดี สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองต่อนโยบาย การพัฒนาคนของรัฐบาลดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้ โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างอุดมการณ์รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีคุณธรรม จริยธรรม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปฏิเสธสิ่งเสพติด และการทุจริตคอร์ปชั่น ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมกับกลุ่มผู้เรียน และมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศจากนโยบายที่พัฒนามาจากหลักสูตรการเรียนการสอนให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้ใช้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา การศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเหมาะสม และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพที่ไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ คุณภาพชีวิตคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูง ประชาชนขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดหลักสำคัญและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศเอาไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักสำคัญที่ว่า “ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีที่สุดสำหรับคนไทย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 21 การต่อต้านทุจริตและการประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการหล่อหลอม ปลุกฝังพฤติกรรมคนทุกกลุ่ม ในสังคมให้มีพฤติกรรมและจิตสำนึกที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการและกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต การดำเนินงานของกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนตรวจสอบเฝ้าระวัง

ต้นการสืบสวน การดำเนินการทางคดี การยึด/อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งทางวินัยและอาญา ให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลมาใช้ในการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน เป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำทางจริยธรรมที่จะนำองค์กรไปสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการหรือด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ที่มุ่งเน้นและส่งเสริมให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (2566) ได้กำหนดพันธกิจคือ มีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสร้างความปลอดภัยทุกรูปแบบ สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยมีเป้าประสงค์ คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะที่เหมาะสมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามช่วงวัย รวมถึงได้รับการส่งเสริมความเป็นเลิศเต็มตามศักยภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครูสถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมที่ดี ให้ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคคลสำคัญในการประสานงานระหว่างหน่วยงานเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาและทางสำนักงานเขตพื้นที่ได้จัดกิจกรรมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและสร้างค่านิยมที่ดีให้กับบุคลากรส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สร้างนิสัยให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีวินัย และสามารถอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์วางแผนนโยบาย แผนงานบุคลากรโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 1,424 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 158 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,266 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวนทั้งสิ้น 302 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครูผู้สอน จำนวน 268 คน แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความไว้วางใจ 4) ความยุติธรรม และ 5) ด้านความเคารพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) , แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) และแบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI_modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและทุกด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	PNI modified	ลำดับ
ด้านความรับผิดชอบ	3.00	0.85	ปานกลาง	3.50	0.45	มาก	0.1667	1
ด้านความซื่อสัตย์	2.84	0.56	ปานกลาง	3.19	0.33	ปานกลาง	0.1232	4
ด้านความไว้วางใจ	3.21	0.59	ปานกลาง	3.56	0.37	มาก	0.1090	5
ด้านความยุติธรรม	4.14	1.01	มาก	4.70	0.56	มากที่สุด	0.1353	2
ด้านความเคารพ	4.14	1.01	มาก	4.70	0.56	มากที่สุด	0.1353	2
โดยรวม	3.47	0.80	ปานกลาง	3.93	0.45	มาก	0.1300	-

จากตารางที่ 1 ผลการแสดงผลค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 3.47$, S.D = 0.08) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.45) และการประเมินความต้องการจำเป็น (PNI modified) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น PNI modified = 0.1300 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความรับผิดชอบมีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI modified = 0.1667) รองลงมาคือด้านความยุติธรรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1353) ด้านความเคารพ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1353) ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1232) ด้านความไว้วางใจ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1090) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 15 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านความรับผิดชอบ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารแสดงออกถึงความตั้งใจในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบได้ หากเป็นข้อมูลที่ควรเปิดเผย

2.2 ด้านความซื่อสัตย์ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานที่นึกถึงประโยชน์ของประเทศชาติ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไม่เปิดโอกาสให้ตนเองได้กระทำผิด มีการทำงานแบบตรงไปตรงมา เปิดเผยได้ ไม่คดโกง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง 3) ผู้บริหารสถานศึกษา มีการทำงานที่โปร่งใส ที่สามารถตรวจสอบ และเชื่อถือได้

2.3 ด้านความไว้วางใจ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถด้านการตัดสินใจของผู้นำ และเชื่อว่าผู้นำคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและบุคลากร 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความเชื่อถือในความโปร่งใสและความเปิดเผยของการสื่อสารขององค์กร ในค่านิยมขององค์กรรักษาความลับของทางราชการ 3) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านความยุติธรรม มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่โอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ความสำคัญกับทุกคนเท่าเทียมกัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่พึ่งให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทั้งทางกายและทางใจ รักษาหัวใจบุคลากรในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเสมอภาคกับทุกคนในองค์กร ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่เห็นแก่พวกพ้อง แต่ควรตัดสินคนจากผลงานและความถูกต้อง มีเหตุผลในการตัดสินใจ เช่น การเลื่อนขั้น

2.5 ด้านความเคารพ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเคารพตัวเองและให้เกียรติและให้ความสำคัญในเรื่องความอาวุโสกับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรับผิดชอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และไม่กลัวกับปัญหาอุปสรรคใดๆ มีความมั่นใจในตัวเอง และแสดงความเป็นผู้นำ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องบริหารเวลาให้เป็นสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบุคลากรในระหว่างทำงาน

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ สอดคล้องกับแนวคิด ภาณุวัฒน์ บุญธัญญกิจ (2564) ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามทัศนคติของผู้บริหารและครูจำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสิทธิภาพการทำงานตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา และการได้รับรางวัลด้านคุณธรรมจริยธรรม และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนคติของผู้บริหารและครูผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามทัศนคติของผู้บริหารและครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุดและรองลงมา ได้แก่ด้านความเป็นพลเมืองดี ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับส่วนด้านความยุติธรรมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ด้านความยุติธรรมและด้านความเคารพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ราชสง (2565) ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก่อนที่จะเข้าไปรับตำแหน่งและปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในทุกๆ ด้าน รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานที่ดีตามมาตรฐานตำแหน่งงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทางราชการ โดยการจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แนวทางการบริหารงานในสถานศึกษาและมีการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดจึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับสูง

3. ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านที่มีค่าความจำเป็นสูงสุดในการพัฒนา คือ ด้านความรับผิดชอบมี ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการวางแผนการทำงานให้รอบคอบ ปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคด้วย ข้อมูลที่ควรเปิดเผยได้แล้วก็เปิด โอกาสให้มีการตรวจสอบได้ แสดงถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างทีมงานรวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ทีมงานในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิด National Centre for Ethics

in Health Care (2005) ได้กล่าวว่า บทบาท ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นความสำคัญที่จะปฏิบัติโดยทันทีด้วยการยกระดับคุณภาพทาง จริยธรรมบนสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมขององค์กร ผู้นำจะต้องแสดงบทบาทในการสร้างสรรค์ ดำรงไว้และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรด้วยวิธีการ เปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง การทำกิจกรรมการ สนับสนุนและการชมเชยในสิ่งที่ดี ส่งเสริม สิ่งแวดล้อมเชิงจริยธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเชิงจริยธรรม และผลงานจริยธรรมที่มีอยู่อย่าง หลากหลายในองค์กร โดยบทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้อง คำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ 1. ความไว้วางใจ 2. มีความเคารพให้สิทธิผู้อื่น 3. การมีความเอื้ออาทรกัน 4. ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ ทำ 5. ความยุติธรรม 6. ความร่วมมือ หอสมุดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (Central Library 31:7) มีความเป็นพลเมืองดี

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) ด้าน ความรับผิดชอบ มี 3 แนวทาง 2) ด้านความซื่อสัตย์ มี 3 แนวทาง 3) ด้านความไว้วางใจ มี 3 แนวทาง 4) ด้านความยุติธรรม มี 3 แนวทาง 5) ด้านความเคารพ มี 3 แนวทาง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย คำพร กองเตย (2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรม หรือการแสดงออกด้วยความประพฤติ การ กระทำและการสื่อสารที่ดีงาม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เกิดการยอมรับและศรัทธาโดยคำนึงถึงผลสำเร็จ ในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรนำวิธีใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลอง และได้รับการ พัฒนามาเป็นลำดับแล้ว เริ่มจากคิดค้น พัฒนามีการทดลองปฏิบัติก่อน และถ้าจะนำไปปฏิบัติจริงมีความแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิม ที่เคยปฏิบัติมา ประกอบด้วย 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ 2) การแสดงออกถึง 21 ความยุติธรรม 3) การแสดงออกถึงความเคารพ 4) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ 5) การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 แนวทาง หลัก ประกอบด้วย 1) ด้านความรับผิดชอบ มี 3 แนวทาง 2) ด้านความซื่อสัตย์ มี 3 แนวทาง 3) ด้านความไว้วางใจ มี 3 แนวทาง 4) ด้านความยุติธรรม มี 3 แนวทาง 5) ด้านความเคารพ มี 3 แนวทาง

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา มีความต้องการด้านซื่อสัตย์มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริม

ให้มีการพัฒนาด้านความซื่อสัตย์อย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ราชสง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- คำพร กองเตย (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ภาณุวัฒน์ บุญธัญญกิจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามที่คณะของผู้บริหารและครู*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต: กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2566 จาก <https://kkn2.go.th/web/>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 จาก <https://www.moe.go.th/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 จาก <https://www.nesdc.go.th/>.
- National Centre for Ethics in Health Care. (2005). *Ethical Leadership Toolkit a Manual for the Ethical Leadership Coordinator*. Retrived 2023, September 28, from:<http://www.ethics.va.gov/integratedethics/ELC.asp>.